

Mellem ære og skam

En håndbog til arbejdet med æresrelaterede konflikter

EtniskUng.dk

Anonym rådgivning

**Rådgivning til fagfolk:
alle hverdage 9-15
på telefon 32 95 90 19**

Æresrelaterede konflikter er et kompliceret felt, som kan være en udfordring for mange fagfolk. Derfor har Etnisk Ung produceret denne håndbog på baggrund af Daphne-projektet, 'Between Honour and Shame'.

Projektet er støttet af EU og har været et samarbejde mellem fem nordiske organisationer, der alle arbejder med at bekæmpe æresrelaterede konflikter. Organisationerne fra henholdsvis Norge, Finland, Sverige og Danmark har delt erfaringer om æresrelateret vold på tværs af landene.

Resultatet af den vidensdeling, der er foregået, er blevet til en håndbog, som Etnisk Ung har valgt at udgive i en redigeret version til danske fagfolk.

Håndbogen skal ses som et redskab til dig, der arbejder med æresrelaterede problemer – og kan have brug for at vide lidt mere om, hvad der er vigtigt at have fokus på, og hvilke faldgruber, man skal undgå.

Vi håber, at du finder håndbogen nyttig, og vores telefoner er også altid åbne for faglig sparring.

EtniskUng.dk

Anonym rådgivning

Indhold

Del 1: Hvad er æresrelateret vold?	5
Definition	6
Individualistiske vs. kollektivistiske familiestrukturer	6
Myter og fakta om æresrelateret vold	6
Tegn på æresrelateret vold.....	9
Retningslinjer for arbejdet	8
Bekymringsbarometeret.....	10
Opfølgning på den unges situation	14
Opmærksomhedspunkter	14
Del 2: Best practice i alle faser	16
Det præventive arbejde.....	17
Den akutte fase	18
Opfølgning og genopbygningsfasen	20
Anbefalinger	22

Del 1: Hvad er æres- relateret vold?

Hvad er forskellen mellem æresrelateret vold og andre former for vold i familien? Svaret er, at et særligt kollektivt æreskodeks er omdrejningspunktet for denne type konflikter. Æresrelateret vold adskiller sig derved fra andre former for vold i familien. Det er blandt andet derfor, at sager om æresrelateret vold kræver en særlig tilgang. I denne håndbog ligger fokus på vold som produkt af et æreskodeks i kollektivistiske, patriarkalske fælleskaber.

Definition

Æresrelateret vold er kriminalitet eller en hændelse, der er begået med henblik på at beskytte eller forsvare familiens eller fælleskabets ære. Æresrelateret vold kan inkludere tvangsægteskab, kvindeomskæring og andre former for vold såsom fysisk, seksuel, psykisk – eks. isolation, trusler, manglede frihed – materiel vold som kontrol over eller nægtet adgang til telefon, computer og andre personlige ejendele – samt økonomisk vold som kontrol over løn og bankkonti og at blive tvunget i gæld.

Ære forstås i denne kontekst som noget kollektivt, for æresrelateret vold bliver begået med godkendelse fra eller på opfordring af familien og/eller netværket. Æresrelateret vold har kontrol over den kvindelige seksualitet som kernepunkt. Dog kan ofre være både mænd og kvinder, ligesom volden ikke er afhængig af social klasse, alder, etnicitet eller religion. Æresrelateret vold trives i patriarkalske og kollektivistiske samfund. I sager om æresrelateret vold

kan de involverede individer samtidigt være både ofre og gerningsmænd, noget der gør disse sager ekstra komplekse.

Individualistiske vs. kollektivistiske familiestrukturer

Kollektivistiske familiestrukturer er forskellige fra individualistiske familiestrukturer. Det er af stor betydning at have en forståelse for den type familiestruktur, personen kommer fra. De forskellige familiestrukturer omfatter forskellige socialiseringsprocesser for familiens medlemmer. En person, der opdrages i individualistisk familiestruktur, vil typisk blive opdraget til at blive selvstændig og uafhængig af familien. En person i denne type familiestruktur regnes nemlig som værende ansvarlig for sig selv.

I en kollektivistisk familiestruktur derimod er en ansvarlig og respektabel person lydige

I individualistiske familiestrukturer:

- bliver beslutninger taget af de enkelte individer, dog ikke altid fuldstændig uafhængigt
- betragtes fælleskabet som en demokratisk enhed, hvori alle har lige ret og lige mulighed for at blive hørt og set
- kan det enkelte individs rolle være mere flydende, uklar og udefineret
- er familien ikke nødvendigvis tæt forbundet, og dens medlemmer kan have et selvstændigt ansvar for at træffe beslutninger.

og socialiseret til ikke at tage beslutninger på egen hånd. Dette kan medføre, at en voksen person i en kollektivistisk familiestruktur ikke får lov til at råde over eget pas eller bankkonto, ikke er vant til at tage egne beslutninger og ikke må flytte hjemmefra. Dette kan sommetider virke besynderligt for en fagperson, men det er vigtigt, at det alligevel tages med, når handlemulighederne for vedkommende skal kortlægges.

Myter og fakta om æresrelateret vold

Der findes mange myter om æresrelateret vold. De mest velkendte myter gennemgås nedenfor, og fakta bliver præsenteret som erstatning for myterne.

I kollektivistiske familiestrukturer:

- bestemmer familien, hvad der er bedst for hvert enkelt familiemedlem
- har hver enkelt person i familien en tydelig defineret rolle
- er det enkelte familiemedlems rolle fastlagt af de andre familiemedlemmer. Man kan ikke have en rolle uafhængig af ens familie
- hvis familiestrukturen også er patriarkalsk, bliver beslutninger typisk taget af mændene i familien, og beslutningerne står ofte ikke til diskussion. Hvis beslutninger ikke bliver respekteret, har det konsekvenser
- findes der ofte et tydeligt køns- og aldershierarki

Myte 1:

Det er kun mænd, der er gerningsmænd ved æresrelateret vold.

→ Fakta:

Gerningsmænd kan være både mænd og kvinder – søstre, tanter og mødre såvel som fædre, onkler og brødre.

Myte 2:

Kun kvinder bliver udsat for æresrelateret vold.

→ Fakta:

Ikke kun mænd er gerningsmænd, og ikke kun kvinder er ofre for æresrelateret vold. Gerningsmænd og ofre kan være af begge køn, og i samme sag kan den samme person være både gerningsmand og offer.

Myte 3:

Æresrelateret vold forekommer ikke i familier, der socialt og økonomisk er velintegrerede.

→ Fakta:

Æresrelateret vold kan forekomme i vidt forskellige familier med forskellige baggrunde og familiehistorier. En æresrelateret konflikt, med for eksempel et tvangsægteskab som omdrejningspunkt, behøver ikke kun have betydning for en families gode ry og ære, men kan også involvere økonomiske aspekter og immigrationsproblematikker, uafhængigt af hvor velintegreret en familie er. Da der med en æresrelateret konflikt kan være meget på spil for rigtig mange, kan for eksempel modstand mod et tvangsægte-

skab øge risikoen for vold og repressalier mod ofret. Ofret kan have vanskeligt ved at handle mod æresrelateret vold, pga. loyalitet og afhængighed i forhold til familien.

Myte 4:

Uddannelse er løsningen på problemet med æresrelaterede konflikter.

→ Fakta:

Uddannelse hjælper, men er ikke løsningen. Æresrelaterede konflikter findes også i familier, hvor medlemmerne har høje uddannelser. Også når de unge bliver oplyst om æresrelaterede problemer og de hjælpemuligheder, der findes, er der ofte meget angst hos ofre, der forhindrer dem i at søge hjælp. Angst for at familien vil lide under konsekvenserne, for at samfundet ikke vil forstå dem, eller for at hele deres kultur eller religion vil blive stemplet og dømt af omverdenen, gør det svært for ofret at handle. De står også med risikoen for, at de kan miste hele deres familie. Myndighederne og systemet genkender derudover ikke altid problematikken, og ofret risikerer at blive afvist.

Myte 5:

Æresrelaterede konflikter sker kun i muslimske familier.

→ Fakta: Æresrelaterede konflikter er et fænomen, der ses blandt tilhængere af alle verdens religioner og er dermed ikke kendetegnende for en bestemt religion. Æresrelaterede problemer har rødder i

patriarkalske og kollektivistiske traditioner, der har været til stede i et utal af forskellige kulturer, før de store verdensreligioner kom på banen.

Myte 6:

Kun unge mennesker udsættes for æresrelateret vold.

→ Fakta:

Det er overvejende, dog ikke udelukkende, teenagere og unge voksne i den giftemodne alder, der udsættes for æresrelateret vold. Erfaring viser, at æresrelateret vold kan påvirke individer af vidt forskellige aldre.

Myte 7:

Æresrelateret vold resulterer altid i et æresdrab.

→ Fakta:

Æresrelateret vold kan omfatte mange forskellige former for vold i forskellige grader. Fra vold der er meget subtil til mindre subtile former for vold. Rygter og spredning af rygter er centrale elementer i sager om æresrelateret vold, og hvis familien og netværket får nys om rygterne, kan det udløse en reaktion for at beskytte æren – hvilket så kan udløse æresrelateret vold.

Myte 8:

Æresrelaterede konflikter sker kun, når en ung er involveret i et uacceptabelt romantisk forhold.

→ Fakta:

Æresrelaterede problemer kan blive forårsaget af en (formodet) handling, en (formo-

det) tendens eller et rygte herom, der bliver betragtet som farlig for familiens / netværkets ære. Homoseksualitet, modstand mod et tvangsægteskab, et uacceptabelt job, venskab eller uddannelse eller bare rygter om disse emner, kan være udløsende faktorer for æresrelateret vold.

.....

Tegn på æresrelaterede konflikter

Du kan ikke gå ud fra, at personer udsat for æresrelateret vold altid vil finde dit kontor og kontakte dig om deres problemer. Her er nogle tegn, der kan være grund til at tage kontakt til en ung for at undersøge, om vedkommende har brug for støtte og hjælp.

Vær opmærksom på unge og voksne der:

- oplever overdreven indblanding i deres dagligdag fra deres forældre og / eller familie
- altid skal tage hjem direkte efter skole / arbejde og aldrig får lov til at deltage i sociale aktiviteter
- bliver begrænset af deres familie, når der skal tages beslutninger omkring uddannelse, sociale aktiviteter, venskaber, ægteskab, osv.

Tegn der skal give årsag til bekymring:

- alvorlig social kontrol, der udøves af familie og netværk
- disciplinær vold af familien og netværk
- ydmygende bemærkninger og adfærd fra familie eller netværk

- familie eller netværk, der ignorerer den unge
- store skyld- og skamfølelser samt dårlig samvittighed hos den pågældende
- trusler om udstødning af familien / netværk
- angst for at komme hjem for sent
- beskyldninger fra familien om, at den unge er 'for dansk' eller 'for vestlig' eller lignende
- rygter om at den unge har en hemmelig kæreste
- en ung der er bange for at hun/han er blevet set med personer af det modsatte køn
- ansøgninger om ikke at skulle deltage i visse fag i skolen eller om forlængede ferier
- en tidligere oplevelse med at være efterladt i udlandet af familien og en frygt for, at det måske sker igen
- søskende der er blevet tvangsgift
- ændring i adfærd og personlighed
- koncentrations- og indlæringsvanskeligheder
- sår, blå mærker, depressioner, tegn på selvskade, osv.

Retningslinjer for arbejdet

Først og fremmest skal man være opmærksom på, at familien aldrig må blive informeret om problemet, mens den unge bor hos familien, eller er i familiens rækkevide. Sørg desuden for en tolk, hvis den unge ikke taler dit sprog. Derudover er her følgende gode råd til den gode samtale med den unge:

1. Familien vil ofte gå meget langt for at sikre, at myndigheder ikke blander sig i, hvad de betragter som et familieanliggende. Du skal derfor være varsom med at inddrage familien i sagen, selvom det virker som det oplagte valg. Familien må aldrig inddrages, med mindre den unge selv ønsker det. Det kan få konsekvenser for den unge, og situationen kan eskaleres, hvis familien bringes ind i sagen.
2. Oplys den unge om din tavshedspligt og sørg for at forsikre vedkommende om, at du er dig bevidst om den unges loyalitetskonflikt. Hvis den unge er mindreårig skal vedkommende oplyses om din pligt til at orientere de sociale myndigheder, hvis den unges helbred og udvikling er i fare.
3. Skab trygge, rolige og diskrete rammer til en samtale med den unge.
4. Stil åbne hv-spørgsmål.
5. Sørg for, at du har rigelig tid, når du møder den unge og vær grundig, tålmodig, nærværende og en aktiv lytter. Vær nysgerrig og spørg direkte ind.
6. Kortlæg den unges motivation – hvorfor søger vedkommende hjælp netop nu.
7. Respekter den unges grænser og pres ikke den unge til at fortælle dig ting, som vedkommende ikke nødvendigvis har lyst til at tale om.
8. Vær opmærksom på, at den unge i første omgang måske ikke er helt ærlig eller åben om, hvad problemet og situationen præcist er. Gør klart for den unge, at det er vigtigt, at vedkommende fortæller dig sandheden, og at det er sikkert at gøre det.
9. Vær sikker på, at du og den unge har forstået hinanden igennem hele samtalen.
10. Sprog er meget kulturbestemt, og der kan være store forskelle på, hvordan man bruger sprog og tone. Nogle kulturer kan benytte sig af et meget flamboyant, metaforisk sprog og dette kan indeholde andre billeder og metaforer, end du måske er vant til. Dette kan skabe misforståelser angående, hvor konkret en holdning eller situation skal betragtes, og sprognuancer kan gå tabt i den unges historie, hvis der er brug for tolkning.
11. Bliv klog på, hvad for en type hjælp den unge ønsker. Har den unge et realistisk billede af, hvad du og systemet kan gøre? Skab overblik over den unges muligheder, men pres under ingen omstændigheder den unge til at tage en beslutning.
12. Sæt dig ind i den unges og familiens tankesæt – mål ikke i forhold til din egen normalitet.
13. Forklar hvad din rolle kan være i forhold til den unge. Overvej om det vil være

gavnligt og relevant at inddrage andre fagfolk, og hvis du gør dette, skal det altid gøres efter aftale med den unge. Tydeliggør, at den unge ikke behøver tage en beslutning lige nu og her. Hjælp den unge til at se konsekvenserne af de forskellige muligheder, diskuter disse og sørg for at forsikre dig om, at den unge har realistiske forventninger omkring dette.

14. Vær opmærksom på, at den unge muligvis slet ikke er klar til at handle endnu. Ofte har den unge aldrig før talt om sine problemer. At diskutere private familieanliggender med en udenforstående person kan være meget grænseoverskridende, når man er opdraget med den holdning, at familiens problemer for enhver pris holdes inden for familien. At åbne op omkring noget tabubelagt over for en fremmed er derfor ekstra vanskeligt, og den unge mangler muligvis ord for at kunne beskrive, hvad problemet er, eller hvorfor det er så vanskeligt.

Under samtalen er det vigtigt at få afklaret følgende områder:

- Find ud af, hvad den unge er optaget af, og hvad konflikterne præcist går ud på. Sørg for, at den unge giver dig konkret information og konkrete eksempler. Konflikten mellem den unge og familien har typisk stået på i et stykke tid. Undersøg, hvorfor den unge søger hjælp lige netop nu. Hvis den unge præsenterer dig for flere problemer, er det vigtigt at danne dig et overblik over dem og lade den unge bestemme, hvilket problem aktuelt fylder mest.
- Få overblik over de involverede i konflikten. Hvis nødvendigt, kan du tegne det på et stykke papir for at visualisere konflikten og tydeliggøre den for dig og den unge.
- Få overblik over familiedynamikken. Familiestrukturen og rollerne i en familie med et individualistisk livssyn er forskellige fra dem i en familie med et kollektivistisk livssyn. Find ud af, hvilke familiemedlemmer har part i konflikten, hvem der bestemmer i familien, og om der er familiemedlemmer, der reelt støtter den unge. Det er ligeledes vigtigt at finde ud af, om familien er presset af andre.
- Find ud af, om den unge har været udsat for trusler og/eller vold, og om den unges sikkerhed er i fare.
- Find ud af, om den unge har fortalt familien om sine ønsker. Familiestrukturen kan ofte gøre det umuligt for den unge direkte at adressere konflikten i familien.
- Gør det klart i samtalen, at tvangsægteskab, trusler og vold er ulovlige, og at den unge kan få beskyttelse og hjælp til at komme ud af den aktuelle situation.

Bekymringsbarometeret

Bekymringsbarometeret er udviklet af Etnisk Ung og kan bruges som redskab til at danne sig et overblik over situationen og kan være med til at vise, hvor akut situationen er og hindre, at der bliver handlet uhensigtsmæssigt. Samme person kan bevæge sig mellem de forskellige faser inden for kortere eller længere tid, men dette behøver ikke altid ske.

Den grønne fase vil typisk være den fase, hvor den unge tager kontakt til fagpersonen for første gang for at få stillet nogle spørgsmål og få drøftet sin situation. Det behøver ikke være pga. en konkret konflikt. Den unge vil ofte bare af med sin historie til en empatisk lytter, der ikke presser til noget, men udelukkende lytter og eventuelt kan fortælle om de muligheder, der findes. Der er som sådan ingen grund til bekymring, og situationen kræver ingen yderlige handling fra fagpersonens side.

Den gule fase kan blive relevant i sager, hvor den unge betror sig til en fagperson om en potential truende eller allerede eksisterende konflikt i forhold til adfærd, som familien betragter som æreskrænkende. Dette kan være i sager om hemmelige kærestere eller en ung, der på anden måde lever et dobbeltliv med forskellige aktiviteter, som skjules for familien.

Det er vigtigt at være opmærksom på, at den gule fase nemt kan skifte til den røde fase, hvis den hemmelige kæreste eller dobbeltlivet opdages af familien, og familien

reagerer med repressalier mod den unge. Den unge skal derfor oplyses om, hvordan vedkommende skal handle, hvis konflikten eskaleres, og der opstår en farlig situation. Ligeledes skal man som fagperson tænke på, hvilke mulige scenarier der kan opstå, så man selv er klar over, hvad næste skridt kan være.

Den gule fase kan være kendetegnet af et højt angstniveau, som man skal være påpasselig med ikke at lade sig påvirke af. Gør man det, kan resultatet blive, at man handler uhensigtsmæssigt.

Den røde fase vil typisk gælde de sager, hvor en ung henvender sig pga. en kommende potentielt farlig eller allerede farlig situation, hvori konflikten er optrappet i sådan en grad, at den unges helbred og sikkerhed er i akut fare. Dette kan være, fordi den unge skal tvangsgiftes om et par dage, for eksempel i udlandet, eller hvor en hemmelig kæreste truer den unge med at vise belastende billedmateriale af seksuelt forhold til familien og netværket. I disse tilfælde er det vigtigt at oplyse den unge over 18 år om de muligheder, der findes i forhold til at komme på et sikkert opholdssted. Hvis den unge er under 18 år, skal kommunen orienteres, så vedkommende kan blive beskyttet omgående.

Opfølgning på den unges situation

Når den akutte fase er overstået, kan man have en tendens til at tro, at den unge kan klare sig selv. Men dette er sjældent tilfæl-

Akut

Forhold er opdaget, kæresten har taget billeder og truer med at lægge dem på Facebook

- Skal tvangsgiftes
- Er i fare i eget hjem
- Er truet af nære omsorgspersoner

Risiko

Er i en situation, der potentielt kan blive farlig

- Hemmelig kæreste
- ANGST for at blive opdaget, for konsekvenserne
- Klare symptomer på mistriivsel

FORE- BYGGENDE

Spørgsmål stilles

- Ingen grund til bekymring
- Ingen definerede problemer

det i sager, der involverer æresrelaterede konflikter. Hold derfor tæt kontakt til den unge i løbet af hele processen. De følgende punkter vil kunne hjælpe til at skabe den opfølgning, den unge har brug for:

1. Arranger et nyt møde for at sikre dig, at den unge har en ny mulighed for at fortælle dig mere, hvis vedkommende ønsker dette. Afslut samtalen ved at fortælle, hvad det næste skridt er, hvad der kan være af muligheder og spørg ind til, hvordan den unge har det.
2. Oplys den unge om, hvordan og hvornår du kan kontaktes og om, hvordan systemet fungerer.
3. Få den unges tilladelse til at inddrage andre fagfolk (eks. politiet) for at høre, hvad de kender til sagen, hvad deres mening er i sagen osv.
4. Lav en sikkerhedsvurdering og en sikkerhedsplan med de nødvendige sikkerhedsforanstaltninger for den unge. Samarbejd med Etnisk Ung og politiet, hvis det er relevant.
5. Du kan altid tage kontakt til Etnisk Ung, der kan hjælpe med sparring og rådgivning i alle faser. Især hvis du føler, at sagen vokser sig for stor, er det vigtigt at kontakte rådgiverne. Vi ved af erfaring, at det er svært at skulle håndtere disse sager alene.

6. Hvis konfliktmægling med familien vurderes som en mulighed kan Etnisk Ung tilbyde konfliktmægling mellem den unge og familien.

Opmærksomhedspunkter

Der kan være mange faldgruber i sager om æresrelaterede konflikter. Følgende punkter skal du derfor være særlig opmærksom på.

1. Lad være med at kontakte familien for at fortælle om problemet, heller ikke når den unge er under 18 år. U hensigtsmæssig kontakt til familien kan medføre alvorlige repressalier mod den unge.
2. Brug aldrig et familiemedlem eller en ven/veninde som tolke. Gør kun brug af professionelle. Det kan for nogle unge være vigtigt, at tolken har det samme køn som dem selv. Du skal sikre dig, at der ikke er en relation mellem tolk og den unge.
3. Gå ikke ud fra, at den unge med det samme vil være åben og ærlig om sine problemer.
4. Lad dig ikke rive med af det kaos, den unge står i. Den unge er i krise. Behold din professionelle distance og ager rationelt, så du kan være med til at nedtrappe konflikten.
5. Lad være med at sige til den unge, at vedkommende bare kan gøre hvad hun/han ønsker, fordi vedkommende er 18

år gammel. Alder og myndighed betyder ikke nødvendigvis noget i den unges kontekst. Nogle gange vil unge, der udsættes for æresrelaterede konflikter have fået at vide, at de bare skal gøre, som de vil. De er da trods alt 18 år, så hvad holder dem tilbage? Spørgsmål som dette kan være sårende og viser desuden en mangel på forståelse for, hvad den unge oplever, da alder for den unge ikke er løsningen.

6. Giv ikke den unge falsk håb eller falske forventninger. Det kan være fristende at sige til den unge, at du vil løse problemet, men lad være med at love ting, du ikke kan holde. Vær rationel, empatisk og ærlig.
7. Nogle ting behøver ikke nævnes, eller kan være ligefrem farlige at nævne. Følsomme emner såsom mødom, seksualitet og sex før ægteskabet skal ikke diskuteres med den unges familie.
8. Overvej grundigt, hvilke risici, der er ved hver transportform, når du skal beslutte, hvordan du transporterer den unge fra A til B.
9. Den unge skal ikke afvises, fordi vedkommende ikke lytter til dit råd. De unge kan være påvirket af en stærk ambivalens – på den ene side vil de ikke leve, som de gør, men på den anden side, vil de heller ikke miste familien. Behold derfor kontakten og hold fast i dit råd,

selv om den unge gør det modsatte af det, du råder vedkommende til. Accepter, at den unge kan agere på destruktiv vis og kan vælge at ignorere dit råd. Bliv ved med at prøve at hjælpe. Lad være med at opgive den unge.

10. Den unges problem er ikke din kamp, men den unges kamp. Hvis den unge er over 18 år, og myndighederne derfor ikke skal involveres for at beskytte den unge, er det udelukkende den unge, der skal tage beslutningerne i sagen. Det er den unge og ikke fagpersonen, der skal leve med konsekvenserne af de beslutninger, der eventuelt skal tages. Hvis den unge i sidste ende vælger at indrette sig efter familiens ønsker på trods af egne ønsker og behov, er det den unges eget valg, og det skal respekteres – med mindre den unge er under 18 år og lider overlast eller bliver bragt i fare.

Del 2: Best practice i alle faser

I denne anden del af håndbogen, kan du læse mere om det generelle arbejde med æresrelaterede konflikter. Arbejdet omfatter typisk tre faser: det præventive arbejde, den akutte fase samt opfølgning og genopbygningsfase. Vær opmærksom på, at meget af det arbejde, der har med genopbyggelsesfasen at gøre, også er relevant for det præventive arbejde og omvendt.

Det præventive arbejde

Information og undervisning

Den måske vigtigste del af præventivt arbejde er oplysning og undervisning om æresrelaterede konflikter. Etnisk Ung tilbyder dette til målgruppen og fagpersoner, kommunale sagsbehandlere, lærere, politiet og krisecenterpersonale. Tanken bag at undervise fagpersoner er, at mere viden vil føre til mere og bedre hjælp til personer udsat for æresrelaterede konflikter.

Hotlinen hos Etnisk Ung har en vigtig rolle i forebyggelse og begrænsning af æresrelaterede konflikter. Muligheden for at ringe anonymt til et gratis nummer for at fortælle om ens oplevelser og få rådgivning af erfarne professionelle rådgivere, kan både hjælpe et potentielt offer til at komme ud af situationen, før den forværres og være med til at oplyse om æresrelaterede konflikter, rettigheder, risici og hjælpemuligheder.

Realitetstjek

En ung kan have urealistiske ideer eller forventninger om verden med kun begrænset

viden om samfundet og de hjælpemuligheder, systemet tilbyder. Det er derfor af fundamental vigtighed, at det første møde fokuserer på den rolle og muligheder, systemet har - med det formål at den unge får et reelt indblik i situationen og mulighederne. Rådgivning og realitetstjek i den præventive fase kan sommetider nedtrappe en farlig situation og forebygge optrapning af konflikten.

Empowerment

Nogle unge har ikke fået lov til at styre deres liv som ansvarlige individer, fordi familien altid har kontrolleret dem. Mange unge har det vanskeligt med emner såsom selvstændighed og det individuelle ansvar, man har for sig selv. Angsten for at være adskilt fra familien og ensomhed er normalt. Det er vigtigt at anerkende, at den unge formentlig lever i en kollektivistisk familiestruktur, samtidig med at vedkommende er et individ med individuelle behov.

Empowerment er en essentiel del af arbejdet med æresrelaterede konflikter og vold. Den unge skal stimuleres til at være en aktiv aktør i eget liv og til selv at tage nogle velovervejede beslutninger over egen fremtid, uanset fagpersoners egne meninger og præferencer. Fokus på individet og individets ønsker, konsekvenserne af ens handlinger, forståelse for at den unge altid har et valg, at individet har nogle særlige rettigheder og er ansvarlig for eget liv, er vigtige for den unge. Det er igen vigtigt at huske, at ansvaret og initiativet for beslutningerne ligger

udelukkende hos den unge, som skal leve med konsekvenserne.

Politisk lobbyarbejde og pressen

En anden vigtig del af det præventive arbejde er lobbyarbejdet. LOKK arbejder aktivt for at få æresrelaterede konflikter på den politiske dagsorden. Medierne udgør også en vigtig kanal for at oplyse om æresrelaterede konflikter og gøre politikere opmærksomme på emnet.

Den akutte fase

Sikkerhed skal altid komme først! Der er forskellige relevante sikkerhedsforanstaltninger, som for eksempel et nyt navn, hemmelig adresse og nummer, krisecenterophold, brud med familien, lukke for alle konti på sociale medier, politibeskyttelse osv. Sikkerhedsforanstaltninger skal igangsættes efter en sikkerhedsvurdering, der er primært funderet på fagpersonens viden og erfaring. Den unges egen vurdering af situationen skal også tages i betragtning, mens det huskes, at den unges realitetssans kan være mangelfuld pga. den akutte krise og stress. Der skal tages stilling til resten af planen, mens den unge er et sikkert sted.

Krisecentre

Behovet for hjælpeforanstaltninger findes ofte langt før, den unge er klar til fysisk at frigøre sig fra familien. Krisecenterophold er derfor ikke typisk den første hjælpeforanstaltning, den unge benytter sig af. Mange

unge vil aldrig nå til det punkt, hvor de magter at forlade familien og forlade hjemmet. Dette må betragtes og respekteres som den unges eget valg. Hvis man vurderer, at krisecentre alligevel er den bedste løsning, findes der et krisecenter, hvor kvinder og mænd udsat for æresrelaterede konflikter kan få midlertidigt og sikkert ophold. Kontakt Etnisk Ung for mere information.

At flytte den unge

Man skal altid være påpasselig, når den unge skal flyttes fra det ene til det andet sted, så vedkommende ikke bliver genkendt af nogen, der kan advare familien og netværket. Hvis man vælger at benytte taxa, så giv ikke taxachaufføren den præcise adresse på destinationen, hvor den unge skal hen og brug gerne et falsk navn, når du bestiller taxaen. Bed politiet om hjælp, hvis nødvendigt.

At mobilisere autoriteterne

En stor del af dit job er at sørge for, at de relevante autoriteter er involveret, når en ung bliver udsat for æresrelateret vold. Vores 'best practice' er at kontakte de relevante autoriteter og sørge for, at de har nok oplysninger til at kunne yde den bedst mulige hjælp til den unge.

Kontakt politiet med henblik på....:

- sikkerhedsforanstaltninger
- risikovurdering
- anmeldelse (hvis relevant)
- hjælp hvis den unge skal flyttes på en sikker måde.

Kontakt kommunen

...hvis en ung under 18 år lider overlast og vær opmærksom på, at forældremyndighed er et relevant emne for denne målgruppe.

Kontakt kommunen angående...:

- økonomisk støtte
- boligproblemer
- social og psykologisk støtte
- skrivelser fra sagsbehandlere med henblik på bolig og juridiske forhold
- handleplaner for unge over 18 år

Kontakt en juridisk rådgiver eller advokat, hvis der er brug for...:

- juridisk rådgivning
- omstødelse af ægteskab, skilsmisse og spørgsmål om forældremyndighed
- spørgsmål angående opholdstilladelse især for dem, der er familiesammenførte og har forladt deres partner/familie. Sørg for at du har skriftlig tilladelse fra den unge til at bruge og udveksle oplysninger om vedkommende.

Konfliktmægling / dialog med familien

Konfliktmægling kræver mange års erfaring og skal under ingen omstændigheder forsøges, når man mangler erfaring med æresrelaterede konflikter. Konfliktmægling kan bruges som en mulighed for at afværge krisen og forhindre den i at eskalere. Det kan også være med til at genetablere dialogen og relationen mellem den unge og familien. Konfliktmægling skal ses som en proces. Krisen kan ikke løses med det samme, det tager lang tid at rykke ved holdninger og

værdier, som ligger dybt i ethvert individ.

Det er vigtigt, at familien tager ansvar for at kunne opnå et resultat, der holder i længden. Det er en proces, der koster tid. Opfølgning er vigtig for at sikre, at en potentiel ændring er reel og ikke en facade. Etnisk Ung har via mange års erfaring og viden opbygget en hel særlig måde at lave konfliktmægling på i æresrelaterede konflikter. Kontakt en rådgiver i Etnisk Ung for mere information om dette.

Realitetstjek

I den akutte fase, når handling på en eller anden måde er påkrævet, er realitetstjek enormt vigtigt. Den unge, der i denne fase typisk er i krise og dermed meget påvirket, skal oplyses om, hvilke handlinger, der potentielt kan være farlige, kontraproduktive, og hvilke handlinger ikke kan støttes af hjælpesystemet. Det kan have vidtgående konsekvenser, hvis den unge iværksætter de forkerte handlinger pga. urealistiske forventninger, da disse handlinger kan føre til vidtgående repressalier fra familien og netværk. Vær kortfattet, præcis og konsekvent i din rådgivning. Den unge kan være meget ambivalent i denne periode, men det er en naturlig del af processen. Du skal være klar og tydelig over for den unge om, hvad der er realistisk.

Opfølgning og genopbygningsfasen

I denne sidste fase er det afgørende at være tilgængelig og nærværende. Det er vigtigt at hjælpe den unge med at udvikle redskaber til selvstændigt at styre eget liv på en konstruktiv måde. Det skal anerkendes, at nogle unge kan have sværere ved dette end andre, da de ikke har været vant til at have kontrol over eget liv. Opfølgning og efterværn skal altid være tilgængeligt for den unge, mens vedkommende er i gang med at genopbygge sit liv.

Risikovurdering

Erfaring viser, at den unge kan være særlig sårbar i den fase, hvor der skal genopbygges liv efter krisen. Løbende rådgivning og støtte er derfor vigtige. I nogle tilfælde er der behov for realitets- og risikovurderinger for at kortlægge om potentiel æresrelateret vold fra familien og netværk kan ske igen, eller muligvis aldrig kan udelukkes, uanset den unges anstrengelser. Sikkerhed skal altid tænkes ind i denne fase, da trusler mod den unges sikkerhed kan forblive et langvarigt problem for nogle unge, uanset om de har kontakt til deres familie eller ej. Opfølgningsfasen kan vare flere år. Hold kontakt med den unge.

Konfliktmægling / dialog med familien

Målet med konfliktmægling behøver ikke nødvendigvis være forsoning, da dette ofte er urealistisk. Konfliktmægling danner en mulighed for at fortsætte en fremtid uden

vold og trusler, som tilgodeser parterne så godt som muligt. Konfliktmæglingen i Etnisk Ung har fokus på at bevare en relation mellem den unge og familien, så længe dette er muligt og ønsket. Vær opmærksom på, at konfliktmægleren SKAL have erfaringen inden for området. Den unge skal selv ønske mæglingen, og vælge hvilken form for kontakt, der skal tages med familien, hvis der overhovedet skal være kontakt. Konfliktmægling skal altid ske på den unges initiativ.

Hjælp til at finde en ny bolig

Det er afgørende, at den unge hjælpes med at finde en tryk og stabil bolig. Den unge befinder sig i en vanskelig fase og har muligvis ikke styrken til at søge bolig alene. Støt den unge i at fortsætte med sikkerhedsforanstaltninger efter flytning i egen bolig (at vedkommende får og beholder hemmelig adresse, indbrudsalarm, osv.)

Genetablering og opfølgning

Dette er endnu en afgørende fase for den unge. Du skal sikre dig, at den unge har alle de kontakter, vedkommende har brug for og følg op på dette. Tilgængelighed er afgørende lige nu, da den unge bogstaveligt talt er på et helt nyt sted i sit liv. Langvarig støtte er af grundlæggende vigtighed. Hjælp den unge med at genetablere sig i en ny og anden rolle end offerrollen. Hjælp den unge med at se sig selv som et menneske med ressourcer og muligheder frem for en byrde eller et offer.

Bliv ved med at minde den unge om vigtig-

heden af kun at bruge det nye navn og den fiktive baggrunds historie. Mind den unge om, at det kan have fatale konsekvenser at dele sin sande navn/historie, selv hvis det er med vedkommendes bedste veninde/ven. Genetablering inkluderer at skabe et helt nyt liv, såsom at finde job, ny uddannelsesinstitution og institution til eventuelle børn, et nyt socialt liv, osv.

Når en ung engang er flyttet, forventer systemet ofte, at vedkommende kan klare sig selv. Dette fører ofte til tilbageflytning til familien og dermed tilbage til den situation, den unge flygtede fra. Ensomhed og følelsen af overvældelse kan føles værre end den situation, den unge flygtede fra til at starte med.

Mentor

Mange unge, der har brudt med deres familie, føler sig enormt alene i verden. Derfor kan de få glæde af et tilbud om at blive en del af mentornetværket CONNECT. Tilbudet er et samarbejde med Ungdommens Røde Kors, der rekrutterer de frivillige mentorer. Kontakt Etnisk Ung for at høre mere om tilbuddet.

At stille de relevante myndigheder til regnskab

En måde, hvorpå man kan forbedre de officielle tilbud i genopbyggelsesfasen, er ved at hjælpe med at koordinere de forskellige myndigheder og sikre sig, at alle ved, hvad deres rolle er. Dette er meget vigtigt, når den unge skal starte et nyt liv. Andre må-

der hvorpå man kan sikre, at de relevante myndigheder gør det, de skal, er ved at arrangere et fællesmøde mellem den unge og alle relevante aktører. Målet er at etablere en gruppe, der er ansvarlig for den unge og at blive enige om, hvilken aktør, der har det koordinerende ansvar i hver sag.

Løbende støtte og empowerment

Det er vigtigt at huske de enorme udfordringer, et liv uden familie og netværk indebærer for den unge. Unge der sidder i denne situation har brug for en eller anden form af længerevarende hjælp for at kunne komme videre på en tryk og sikker måde, bryde nogle mønstre og forhindre fremtidig æresrelateret vold. Løbende støtte må være tilgængelig for de unge, der behøver den.

Det er ligeledes vigtigt at sikre, at den unge selv er involveret i alle de forskellige processer, og at vedkommende er den, der tager alle nødvendige beslutninger. Som rådgiver er ens rolle at vise den unge de muligheder og konsekvenser, der kan være ved hvert valg. Selve valget må udelukkende den unge træffe. Den unge skal vejledes, så vedkommende kan lære at hjælpe sig selv. Mange unge har aldrig før taget deres egne beslutninger, derfor er det meget vigtigt, at den unge bliver vant til det. Det er også vigtigt, at den unge lærer at se egne evner. At styrke den unges selvværd er afgørende for vedkommendes langsigtede udvikling.

Hvis den unge og familien ønsker at genetablere kontakten med hinanden, og dette

ikke betragtes som en fare for den unges sikkerhed, kan fagpersonen løbende støtte den unge i, at kontakten med familien foregår på en konstruktiv, ansvarlig og sikker måde. For sparring, rådgivning og konfliktmægling i disse tilfælde kan rådgiverne i Etnisk Ung kontaktes. Som fagperson kan det være vigtigt at huske, at mange unge ikke kan undvære kontakt til familien, og at ønsket om at vende tilbage til familien i sidste ende kan overskygge vigtigheden af egne behov og ønsker. Dette er den unges valg, og fagpersonen skal så vidt muligt støtte den unge i dette valg.

Anbefalinger

- Undgå generelle hjælpeforanstaltninger. Æresrelaterede konflikter og vold kræver særlige hjælpeforanstaltninger. Problematikken kræver en særlig tilgang og særlige handleplaner.
- Effektivt samarbejde mellem de involverede instanser. De forskellige roller og opgaver skal være tydeligt afklarede.
- For sparring, rådgivning, gratis oplæg eller mere information om æresrelaterede konflikter i almindelighed kan Etnisk Ung kontaktes på 70 27 03 66. Etnisk Ung arbejder landsdækkende og er et gratis tilbud.

**Rådgivning til fagfolk:
alle hverdage kl. 9–15
på telefon 32 95 90 19**

Værktøj til fagfolk

Etnisk Ung har udviklet en virtuel værktøjskasse, hvor fagfolk kan finde hjælp til arbejdet med æresrelaterede konflikter. I vores guide finder du både konkrete modeller, du kan bruge i hverdagen, samt viden om ære, interkulturelle kompetencer, relevante love samt metoder til at skabe den gode samtale.

Du kan finde den på etniskung.dk/Den-gode-samtale/

Etnisk Ung drives af Landsorganisation af Kvindekrisecentre (LOKK) med støtte fra Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forhold.

LOKK sekretariat
Telefon 32 95 90 19
Mail sekretariat@lokk.dk
www.lokk.dk

LOKK
LANDSORGANISATION AF KVINDERKRISECENTRE